

Alþingi
b.t. umhverfis- og samgöngunefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 24. maí 2016

Efni: Umsögn SORPU bs. um frumvarp til laga um breytingu á lögum um meðhöndlun úrgangs og lögum um ráðstafanir gegn umhverfismengun af völdum einnota umbúða fyrir drykkjarvörur (EES reglur, stjórnvaldssektir o.fl.), 670. mál

Vísað er til tölvupósts nefndarsviðs Alþingis dags. 19. maí sl. þar sem er óskað er umsagnar um frumvarp til laga um breytingu á lögum um meðhöndlun úrgangs og lögum um ráðstafanir gegn umhverfismengun af völdum einnota umbúða fyrir drykkjarvörur (EES reglur, stjórnvaldssektir o.fl.). Veittur umsagnarfræstur er til 24. maí. Undirritaður þakkar tækifærið til að koma á framfæri afstöðu SORPU bs. á umræddu frumvarpi.

Almennt um frumvarpið

SORPU bs. er kunnugt um og þekkir innihald umsagna Sambands íslenskra sveitarfélaga og Reykjavíkurborgar um ofangreint frumvarp og tekur heilshugar undir þau sjónarmið sem þar eru fram sett. Mikilvægt er að tekið sé tillit til sjónarmiða sveitarfélaga um úrgangsmál í breytingu á lögum er varða úrgangsmál þar sem meðhöndlun úrgangs er almannapjónusta á ábyrgð sveitarfélaga sem ber að ná markmiðum sem sett eru um úrgangsforvarnir, endurnýtingu, endurvinnslu og lágmörkun förgunar. Jafnframt er mikilvægt að fyrirhugaðar breytingar séu kynntar framkvæmdaraðilum, eins og sorpsamlögum í þessu tilfalli, svo ráðrúm gefist til að meta kostnaðarleg og umhverfisleg áhrif fyrirhugaðra breytinga.

SORPA bs. er í eigu sex sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu og gegnir því samfélagsverkefni fyrir hönd eigenda sinna að taka við úrgangi og koma honum í réttan farveg, hvort sem það er endurnýting, endurvinnsla eða förgun. Hlutverk SORPU bs. er m.a. að gæta að því að tæknilegar lausnir séu umhverfislega, fjárhagslega og samfélagslega hagkvæmar. Því er nauðsynlegt að SORPA bs. sé upplýst um allar fyrirætlanir er snúa að breyttum tæknilegum kröfum. SORPA bs. sinnir m.a. móttöku úrgangs á endurvinnslustöðvum sem reknar eru samkvæmt sérstöku samkomulagi við sveitarfélögin á höfuðborgarsvæðinu. Þar er m.a. tekið við raf- og rafeindatækjaúrgangi ásamt um 30 öðrum úrgangstegundum.

Eins og áður segir er SORPU bs. kunnugt um innihald umsagna Sambands íslenskra sveitarfélaga og Reykjavíkurborgar. SORPA bs. vill sérstaklega vekja athygli nefndarinnar á þremur málum sem þar eru tekin upp og leggur áherslu á að nefndin taki til sérstakrar skoðunar.

Í fyrsta lagi vill SORPA bs. vekja sérstaka athygli Alþingis á ósamræmi og ósátt um framkvæmd og kostnaðarþátttöku um raf- og rafeindatækjaúrgang. Engin sátt er um hvernig umhverfisráðuneytið og stjórn Úrvinnslusjóðs túlka lög um meðhöndlun úrgangs er kemur að þátttöku útsvarsgreiðenda í s.k. *framleiðendaábyrgð* raf- og rafeindatækja – kerfi sem gerir framleiðendur og innflytjendur raf- og rafeindatækja ábyrgja fyrir söfnun, meðhöndlun og ráðstöfun raf- og rafeindatækjaúrgangs. Hafa túlkanir ofangreindra aðila leitt það af sér að algjör óvissa er um framkvæmd verkefnisins á höfuðborgarsvæðinu – sérstaklega þar sem túlkun ofangreindra aðila leiðir að mati SORPU bs. til óhóflegrar kostnaðarþátttöku útsvarsgreiðenda í kostnaði sem sannanlega á að vera framleiðenda (af þeirri ástæðu kallað *framleiðendaábyrgð*). Málum er þannig háttað á höfuðborgarsvæðinu að allar

Líkur eru á að SORPA bs. hætti að mestu móttöku þessa úrgangs, einfaldlega til að forða útsvarsgreiðendum frá kostnaði sem þeir eiga ekki að bera. Er nauðsynlegt fyrir Alþingi að höggva á þennan hnút og ganga þannig frá lagatexta að ekki fari milli mála hverjum hvað tilheyrir. Á annan hátt næst ekki sátt um framkvæmd þessa kerfis. SORPA bs. vekur athygli á að þetta ósætti er einsdæmi í framkvæmd úrvinnslugjaldsins. Almennt er sátt um fyrirkomulag álagningar og endurgreiðslu úrvinnslugjalds í öðrum vöruflokkum.

Í öðru lagi vill SORPA bs. benda nefndinni á brotalöm í söfnun og birtingu tölulegra upplýsinga um úrgangsmál. Ekki verður séð að söfnun upplýsinga og gagna frá öllum sem starfa innan hvers sveitarfélags og sinna úrgangsmálum, séu birtar opinberlega – án auðkenningar á hver meðhöndlar, geti á nokkurn hátt raskað samkeppni milli einkaaðila á markaði sem keppa um takmarkaðan hluta úrgangs. Söfnun slíkra gagna og birting er hins vegar alger forsenda fyrir vandaðri áætlanagerð, hvort sem er svæðisáætlana eða fjárfestingaráætlana. Kostnaður einkaaðila af vandaðri upplýsingagjöf og/eða kostnaður Umhverfisstofnunar af söfnun slíkra upplýsinga er léttvægur samanborið við ef fjárfestingar eru byggðar á ónógum, lélegum eða röngum gögnum. Auk þess er ógerningur að meta stöðu úrgangsmála í hverju sveitarfélagi eða í hópi sveitarfélaga ef þessar upplýsingar eru ekki aðgengilegar. Án þessara upplýsinga verður ekki lagt mat á hvort sveitarfélög séu að uppfylla skilyrði laga um að draga úr magni úrgangs, auka endurvinnslu o.a.þ.h. Verður að telja nokkuð sérstakt að ábyrgðaraðila málaflokksins (sveitarfélögunum) séu settar slíkar skorður um vandaða og marktæka áætlanagerð.

Í þriðja lagi er rétt að taka undir sjónarmið Sambands íslenskra sveitarfélaga um ætlaðar sektir á einstaka starfsmenn eða félög sem sinna úrgangsmálum – sem í flestum tilfellum eru fyrirtæki í eigu sveitarfélaga. Verður að telja nokkuð sérstakt að annað stjórnvaldið í landinu (ríkisvaldið) telji sig knúið til að beita hitt stjórnvaldið í landinu (sveitarfélögin) sérstökum sektum. Allan rökstuðning vantar fyrir því að þörf sé á þessu úrræði.

Virðingarfyllt,

f.h. SORPU bs.

Björn H. Halldórsson
framkvæmdastjóri

(sign)